

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-50>

**MODERN REQUIREMENTS FOR THE REGULATORY
AND LEGAL FRAMEWORK OF THE VIRTUAL ASSETS MARKET**

**СУЧАСНІ ВИМОГИ ЩОДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ**

Kotukh Ye. V.

*Doctor of Public Administration
Sciences, Ph.D. in Technical Sciences,
Associate Professor,
Professor of the Department
of Information Security and
Telecommunications,
National Technical University
"Dnipro Polytechnic",
Dnipro, Ukraine*

Котух Є. В.

*доктор наук з державного
управління, кандидат технічних наук,
доцент,
професор кафедри безпеки
інформації та телекомунікацій
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
м. Дніпро, Україна*

Riabokin M. V.

*Ph.D. in Economics,
Associate Professor,
Vice-Rector for Educational and
Methodological Work
Kyiv Institute of Business
and Technology
Kyiv, Ukraine*

Рябокін М. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
проректор з навчально-методичної
роботи
Київський інститут бізнесу
та технологій
м. Київ, Україна*

Nikolaievskiy D. S.

*Chief Lawyer of the Project Office
Ministry of Digital Transformation
of Ukraine,
PhD Student
V.M. Koretsky Institute of State
and Law, National Academy
of Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Ніколаєвський Д. С.

*Головний юрист Проектного офісу
Міністерства цифрової
трансформації України,
аспірант
Інститут держави і права імені
В. М. Корецького Національної
академії наук України
м. Київ, Україна*

Yefimenko Yu.O.

*PhD Student at the Department
of International Law
Yaroslav Mudryi National Law
University
Odesa, Ukraine*

Єфіменко Ю. О.

*аспірантка кафедри міжнародного
права
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого
м. Одеса, Україна*

Розвиток блокчейн-технологій та ринку криптовалют зумовив необхідність розроблення уніфікованої нормативно-правової бази для

регулювання ринку віртуальних активів. Водночас еволюція цієї сфери супроводжується виникненням численних викликів, розв'язання яких, передусім, покладається на державні регуляторні органи. Відсутність узгодженого регуляторного механізму спричиняє потребу у формуванні нових стандартів і напрямів правового регулювання. У цьому контексті світові законодавчі ініціативи спрямовані на досягнення балансу між стимулюванням інновацій та забезпеченням фінансової і правової стабільності.

Попри відносно невеликий час розвитку ринку віртуальних активів у світі, деякі держави вже встигли напрацювати й навіть практично реалізувати певні методи нормативно-правового регулювання:

Європейський Союз здійснює регулювання ринку віртуальних активів через Регламент “Markets in Crypto-Assets” (MiCA), що встановлює класифікацію токенів, уніфіковані правила для криптоактивів, вимоги до випуску токенів, а також обов'язковість та порядок авторизації постачальників послуг у сфері віртуальних активів (VASP) [1].

Нормативно-правова регуляція ринку віртуальних активів у Сполучених Штатах Америки відбувається федеральними органами, а саме, Комісією з цінних паперів (SEC), Службою внутрішніх доходів (IRS), Комісією з торгівлі товарними ф'ючерсами (CFTC), Федеральною комісією з торгівлі (FTC), Міністерством фінансів та Мережею боротьби з фінансовими злочинами (FinCEN) – ці органи класифікують, і як наслідок, регулюють віртуальні активи залежно від їхнього функціоналу: як цінні папери, фінансові інструменти або як товари.

В Україні вже існують нормативно-правові акти, що регулюють сферу віртуальних активів, проте законодавство потребує подальшого вдосконалення та уніфікації. Зокрема, Закон України “Про віртуальні активи” (2022) визначає правовий статус віртуальних активів, встановлює вимоги до діяльності провайдерів криптопослуг, регламентує юридичний статус учасників ринку та механізми державного регулювання ринку криптопослуг [3].

Закон України “Про платіжні послуги” запроваджує нові правила для ринку платіжних послуг, спрямовані на адаптацію українського законодавства до європейських стандартів [4].

1. Законопроект № 10225 “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні” [7] спрямований на створення легальних передумов запуску ринку віртуальних активів, а також на визначення правил їх оподаткування. Документ передбачає:

– встановлення загального регуляторного фреймворку з точки зору методології максимально наближеного до Регламенту MiCA (ЄС) [1];

- визначення механізмів оподаткування доходів юридичних та фізичних осіб від операцій із віртуальними активами;

- встановлення правового режиму віртуальних активів як різновиду цифрових речей, особливостей їх цивільного обігу в Україні.

Альтернативний законопроект № 10225/1 “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні” спрямовується на створення легального та ефективного ринку віртуальних активів, а також на визначення правил їх оподаткування [6]. Документ передбачає:

- встановлення загального регуляторного фреймворку з точки зору методології лише частково наближеного до вищезазначеного європейського регламенту, орієнтованого здебільшого на врахування національної специфіки та умов ринку в Україні;

- визначення механізму оподаткування доходів юридичних та фізичних осіб від операцій із віртуальними активами;

- встановлення альтернативної, але наближеної до європейського підходу класифікації віртуальних активів та, відповідно, особливостей їх правового режиму.

Водночас, питання вдосконалення класифікації токенів та їх подальша деталізація залишаються актуальними та потребують подальшого обговорення в межах законодавчого процесу.

Чинне законодавство України не містить положень, які б безпосередньо регламентували процес токенизації реальних активів (Real World Asset – RWA-токенизація), що унеможливило її повноцінне впровадження. Відсутність відповідної нормативно-правової бази створює правову невизначеність для учасників ринку та обмежує використання цієї інноваційної технології.

RWA-токенизація має значний потенціал для сприяння сталому розвитку місцевих громад та економіки загалом. Її впровадження може забезпечити підвищення прозорості в управлінні майновими ресурсами, що сприятиме ефективнішому використанню державних і комунальних активів. Крім того, RWA-токенизація створює нові можливості для залучення інвестицій, що сприятиме розвитку регіональної економіки та стимулюватиме підприємницьку діяльність, особливо в період повоєнного відновлення та відбудови.

Окрему роль відіграє її вплив на фінансову інклюзію, оскільки цифрові активи можуть забезпечити ширший доступ до фінансових інструментів для малого та середнього бізнесу, а також приватних інвесторів. Запровадження RWA-токенизації здатне також оптимізувати державне управління активами, підвищуючи ефективність процесів контролю, обліку та розподілу ресурсів. Усе це робить

RWA-токенізацію важливим елементом цифрової трансформації економіки та формування сучасного фінансового середовища [2].

Отже, впровадження ефективного нормативно-правового регулювання ринку віртуальних активів є ключовим фактором для забезпечення збалансованого розвитку цієї сфери. Належне правове врегулювання сприятиме поєднанню стимулювання інновацій з належним контролем за діяльністю ринку, мінімізацією потенційних ризиків та забезпеченням фінансової стабільності.

Зокрема, створення чіткої законодавчої бази для токенізації реальних активів дозволить гармонізувати правове середовище з сучасними технологічними можливостями. Це сприятиме залученню інвестицій, підвищенню прозорості у сфері управління активами, розвитку місцевих громад та посиленню конкурентоспроможності національної економіки в умовах цифрової трансформації.

Література:

1. MiCA (European Union). Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2023 on markets in crypto-assets and amending certain Regulation (EU) No 1095/2010 and Directive (EU) 2014/65. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R1114> (дата звернення: 15.02.2025).

2. Гулей А.І., Котух Є.В., Рябокін М.В. RWA-токенізація як інноваційний механізм залучення інвестицій та збільшення надходжень місцевих бюджетів. Економіка та суспільство. 2024. № 64. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-64-22.

3. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 р. № 3637-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 15.02.2025).

4. Про платіжні послуги: Закон України від 30 червня 2021 р. № 1591-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 15.02.2025).

5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні: Проект Закону від 11 лютого 2025 р. № 4229-IX / Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/8f110809-10d9-44d2-82c6-ec95d9e4cee4> (дата звернення: 15.02.2025).

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні: Проект Закону від 07 листопада 2023 р. №10225 / Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43123> (дата звернення: 15.02.2025).